

Supplement 3

Trængsler i besættelsens første år Arbejdsløshed og utilfredshed

Pristal – pristalsregulering – dyrtidstillæg – krisepoliti

For at sikre en rimelig varefordeling indførtes prisstop både på tjenesteydelser dvs. udført arbejde, men også på varer. Højeste tilladte pris på en vare fik betegnelsen maksimalpris.

Arbejdslønnen fik et pristalsreguleret tillæg kaldet dyrtidstillæg, i folkemunde kaldt det «dyre». I de følgende år faldt mange bitre og knopede ord fra de faglige organisationer om, at der fra myndighedernes side bevidst blev fusket og svindlet med dyrtidstillægget.

For at sikre, at de nye love og forordninger blev overholdt, var et krisepoliti oprettet. Dette er bedst kendt fra Edderkoppesagen, hvor det efter krigen blev bevist, at store dele af dette politikorps havde samarbejdet med kriminelle kredse.

Opfindsomheden var stor, når der skulle scores kasse. Eksempelvis blev frakker forsynet med en lille pelskrave, der ofte bestod af skind fra kaniner, katte eller naboens schæfferhund.

Manglen på brændstof og kul blev afhjulpet ved tørve- og brunkulsudvinding og bilernes overgang til gasgeneratorer. Trækraften i biler, der kørte på gas var så ringe, at de ofte måtte bakke op ad stejle bakker.

Kammerater fortæller, at jeg under en våbentransport holdt to personer op, stjal deres træsko og fyrede med dem, så vi kunne fortsætte.

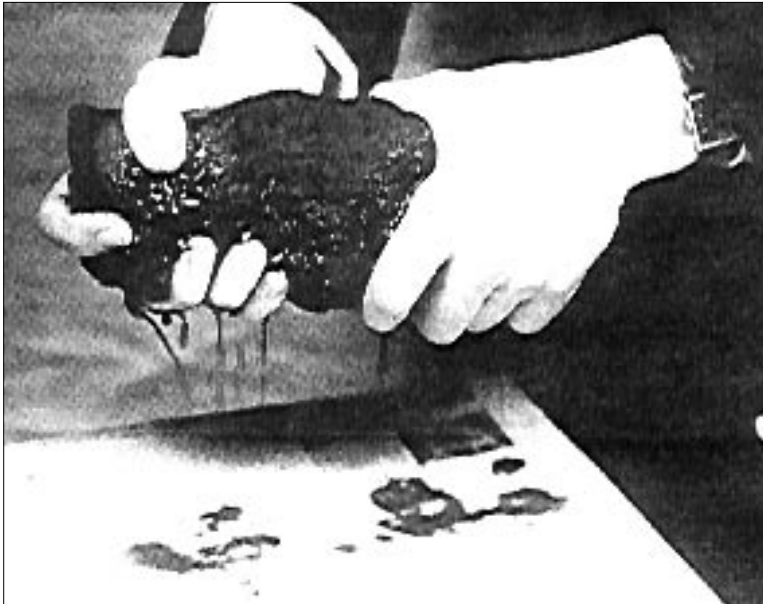
Men det er nok en vandrehistorie.

Jeg har aldrig hørt begrebet bukkevare, derimod skuffevare.

Man må sno sig: sagde damen.

Tirsdage var kødløse dage og opfindsomheden var stor. Selleribøffer og svensk haresteg = (de bare kartofler) blev vor danskeres dagligdag.

Her vrides en tørv for vand. Brunkul blev også brugt, men de udviklede en ildelugtende stank ved at udskille løbesod.

Dette må ikke forveksles med kaffeerstatning, lavet af mælkebøtters rødder.

Her ser du en skrællet cykel. Dæk var lavet af cellulose (Brændenælde), hvilket betød, at de mindst en fløjtede igennem.

Alle kunne lappe en cykel - tabet af sin cykel kunne betyde arbejdsløshed.

Varemangel – sort børs – maksimalpris

Vinteren 1939 – 40 var en af de strengeste i mands minde. Allerede i begyndelsen af december er alle indre danske farvande islagte, kun skibe med stor maskinkraft og med assistance af isbrydere kan komme frem. Brændslet var ved at slippe op.

Priserne på kul og koks røg i vejret. Kattégat kan ved juletid kun passeres i konvoj med isbrydere foran. I vinteren 1941—1942 blev der sat kulderekord med minus 31 grader

Kul og koks blev rationeret. Lige som i den lange periode, hvor far var arbejdsløs i tredive år, var vi igen henvist til at gå på jagt, og belært af den hårde vinter prøvede vi at få kælder og loftsrum fyldt op.

De koks, vi på den ene eller anden måde fik fat i, røg op på loftet. Det var et hårdt arbejde at slæbe de tunge sække op ad en snoet køkkentrappe til femte sal, men vi var enige om, at det var besværet værd, for det var det mest sikre mod tyveri.

At disse brændselslagre på lofterne var en veritabel brandbombe i tilfælde af luftangreb eller en almindelig tagbrand, skænkede vi ikke en tanke.

Folk gemte det uerstattelige brændsel de særeste steder. Hos en kammerat havde man det i badeværelset, for som hans far sagde:

«Her er jo ikke varmt vand alligevel, og hvem har helbred til et koldt brusebad?»

Brunkul og tørv var til at få, men tørvene var som regel ret våde. Når vi fyrede med brunkul, stank det ikke bare i stuerne, men også langt ned ad trapperne. En sen aften havde de våde tørv næsten kvalt ilden i vores kakkelovn.

Kulden bredte sig ubarmhjertigt, hvorfor mor gik hen til kakkelovnen, som endnu afgav nogen varme, hun trak op i skørterne og vendte og drejede sit nydelige agterparti for at få del i den sidste varme. Pludselig skreg og hylede hun som en stukken gris, og trods den helt klare, indlysende katastrofe kunne humoristiske bemærkninger og muntre smil ikke tilbageholdes, trods vor dybeste medfølelse.

Rationering – hamstring

Otte dage før krigsudbruddet kom rationering af brændsel. Gas var nødvendigt af hensyn til madlavning og gadebelysning. Ikke mindre end 6.000 gadelygter i København brændte ved gas.

DSB ændrede straks sin vinterkøreplan og annullerede 350 planlagte tog. Selv regeringen forudså mangel på forbrugsvarer og handelsministeren fik fuldmagt og bekendtgjorde uden varsel:

Togdriften blev indstillet til et minimum og togene blev fyldt til bristepunktet.

Billedet illustrerer ganske godt, hvorledes alle kæmpede mod alle i en junglekrig for at sikre sig en siddeplads.

En yngre dame lempes igennem kupévinduet. For første og vel eneste gang gav de overfyldte tog DSB et kæmpeoverskud.

1. Der må kun hæves normale beløb i pengeinstitutterne.

2. Indkøb af varer må kun ske til normal forsyning.

Hermed blev hamstring forbudt.

Straf for overtrædelse blev mellem 50 og 50.000 kr., men havde ingen virkning. Folk med penge blev grebet af hamstringsfeber, gik amok og købte ind som gale.

Hamstring kendes fra biologien, hvor visse dyrearter samler vinterforråd, så de kan stå imod, når føden bliver knap. Harmfuldt gik snakken og sladderen om, hvorledes de rige fik kørt vognlæs af varer hjem til deres pragtvillaer.

De havde forbindelserne, de havde pengene. Udenlandsk sprut, kaffe te og tobak af enhver art. Cigaretautomaterne på gaderne stod snart gabende tomme, folk tømte dem lige så hurtigt, som cigarhandleren fyldte dem.

Politiet beslaglagde mængder af hamstringsvarer, men det var ikke fra arbejderfamilierne; der kunne man dårligt spise sig mæt. Begreber, som blev indført for at regulere og sikre den store brede befolkning; var i praksis som så meget andet fra politikerhold en narresut.

Rationering– maksimalpriser

En støtte til – sort børs – til de rige - kriminalitet?

Flere begreber blev indført for at regulere og sikre den store brede befolknings behov; men de blev i praksis som så meget andet fra politikerhold en narresut. Problemet var, om man havde noget at bytte med. Fanden hytter som bekendt sine og de rige, de velbeslåede snøede sig også her uden om; de kunne skaffe varerne, de havde penge; de havde forbindelserne i orden. Vi bytter bare, det er jo lovligt, man gjorde bare den anden en tjeneste, man var et godt menneske.

Rationering blev i praksis en nedskæring og regulering af den brede befolknings forbrug og blev efterhånden som krigen og tyskernes krav om at få en stadig større del i danskerens «overflod» et redskab, således, at leverancerne fra de mere end leveringsdygtige og leveringsvillige bønder kunne sættes op til en sultende, tysk befolkning.

Eksempler:

En enlig dame havde indkøbt smør i så store mængder, at gulvet under hendes divan var dækket af store pakker. At smørret ville blive harskt inden for få uger og blive uspiseligt, havde hun ikke fantasi til at forestille sig.

I en kolonihave fandt politiet 400 liter petroleum og 200 liter bensin gravet ned. I en lejlighed 110 kg. kaffe, 50 kg. hugget sukker tre kasser kiks, 50 kg. salt, the, kakao, markaroni og meget andet. Kaffen kunne dække fire års forbrug, regnede man ud.

Senere hævedes afgifterne på tobak og spiritus, med det resultat at folk stormløb tobaks automaterne, som blev tømt på rekordtid.

Flere gik på restaurant og købte cigaretdamernes varebeholdning.

I oktober kom så de første rationeringskort, som var en tro kopi af rationeringskort fra Første Verdenskrig. Der var sukkermærker, som i kanten havde seks små mærker, som ville blive sat i kraft efter nærmere bekendtgørelse.

Det blev kaffe og the, der kom for skud.

Bensinrationeringen blev lempet og de opklodsede biler kom igen ud at trille, men kun for en stund. Optimismen og troen på, at man kunne komme igennem krigen med begrænsninger af bensin holdt ikke, og bilerne måtte igen op på klodserne.

I radioavisen blev forkyndt, at salg af guld og sølv, ure, læder- og skindvarer, manufakturvarer og spiritus var forbudt. Folk blev standset på gaderne af politiet, der dykkede ned i tasker og kufferter for at kontrollere, om forbuddet blev overholdt.

Et par dage efter blev varer givet fri, men var da blevet pålagt en afgift på 10 %. Om denne forordning skulle dæmpe prisernes himmelflugt er uklart.

Handelsministeriets bekendtgørelser og cirkulærer var i:

1938 100/ – 1939 225/ – 1940 600/

Valutacentralen beskæftigede 450 personer i **1939** og behandlede 175.000 ansøgninger. Varedirektoratet voksede med en hærs-kare på ikke mindre end 1.500 medarbejdere og ekspederede 2½ mil ansøgninger og sager.

Varedirektoratet blev i folkemunde døbt vareforvirringen.

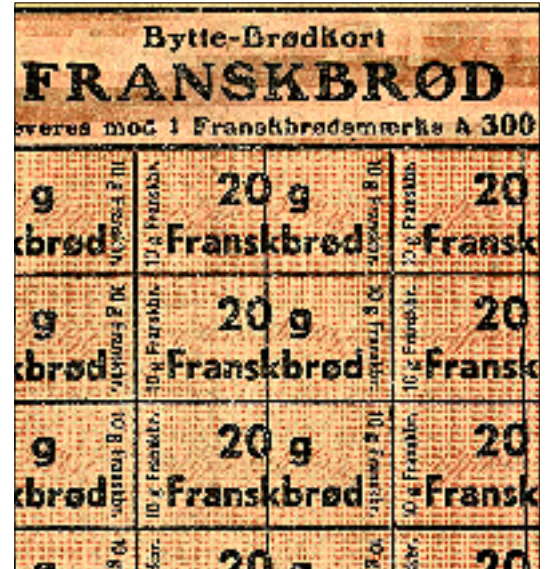
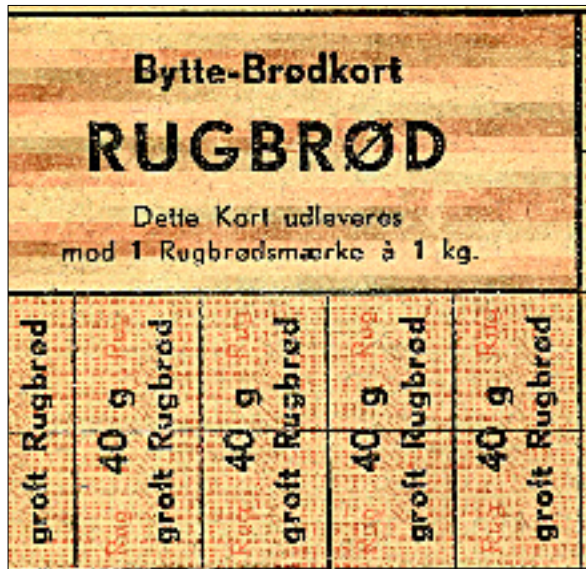

Hygiejne dengang og i dag kan ikke sammenlignes. Vaskemaskinen var ikke opfundet. Sengetøjet blev skiftet en gang om måneden. Undertøjet en gang om ugen. Rationeringskortet er fra 1949 – fire år efter kapitulationen. Sæben var på 40%, de 60% var ler.

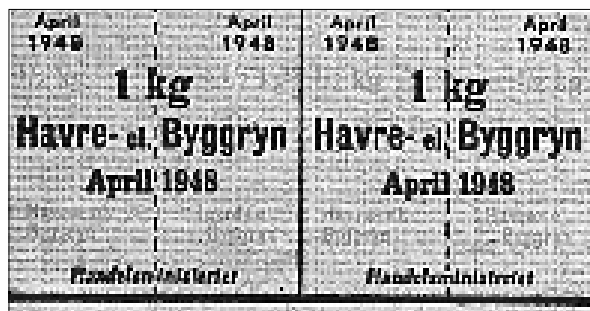

På et tidspunkt ophørte rationeringen af margarine – forklaringen var simpel – lagrene med planteolier var tømt. Konsekvenserne var mange – oliemaling var førhistorisk – en meget hård smørrationering bragte husmødre på grådens rand. Byttemærkerne kunne bruges til restaurationsbesøg. Her gjaldt Vareforvirringens dekretter.

Der var forbud mod servering af varme retter inden for givne tidspunkter. Små varme lune retter måtte kun indeholde smeltet smør. Dekreterne blev selvfølgelig ikke overholdt af dem, der rundhåndet kunne give tjeneren gode drikkepenge eller havde medbragt en juridisk ekspert.

Byttekortene for rug- og franskbrød var beregnet til restaurationsbesøg. Henholdsvis 20 og 40 g svarede til et stykke smørrebrød.

Smørmærker stod højt i kurs på sort børsen. Følgen blev, at mange fattige arbejderfamilier solgte mærkerne og derfor måtte ty til en hæsleg, grå slimet masse benævnt havregrød.

Planteolie – foderkager – margarine

I Danmark havde man igennem årene importeret olieholdige planter. Oliemøller pressede olien ud og anvendte den til en lang række formål, f. eks. margarine, maling sæbe osv. – men restproduktet brugte landmændene som foderkager, hvilket fik til resultat, at køernes mælkeydelser steg drastisk.

Den manglende import og dermed mangel på foderkager betød mindre mælk og dermed også mindre smør både til os og tyskerne. Mælk og flødes fedtindhold blev sat ned af hensyn til smørproduktionen, derfor var det umuligt at piske flødeskum uden tilsætning af gulddråber, som gav flødeskummet en grim smag.

Krydderier – te – kaffe – tobak

Cikorie – mælkebøtter blev til «kaffe»

I sommeren 1942 får jeg job som bud hos en slagtermester, og nogle af mine mange jobs var fremstilling af diverse pølser, spege- rulle- og medisterpølse.

Knust – ristet – selleri – blev til peber

Råvarerne – sulet, eller hvis man var i det mere optimistiske hjørne, kødet, var af en substans, der ikke kunne tåle at blive set af andre end producenten. Benene blev skåret så rent for kød, at selv hundene vrængede på næsen.

Men mit problem var, at få varen gjort attraktiv, den skulle se godt ud og smage af noget. Peber eksisterede ikke. Hvidløg kunne give smag, men danskerne følte en vis afsky, blandt andet på grund af dårlig ånde. Roer – sellerier og andet godt blev ristet og pulveriseret, og det strøede man så ud med rund hånd.

Ingen bomuld = virkninger og nødløsninger

Systuer med speciale i at vende vrangen ud af tøjet, det kunne være en habit eller en overfrakke, dukkede op og bidrog også til at nedbringe arbejdsløsheden.

Til min konfirmation i 1940 fik jeg en engelsk kamgarnshabit og en overfrakke, begge dele blev vendt i 1944 – frakken overtog en onkel og først i begyndelsen af 1950. erne blev den kasseret.

Cotton Coates blev syet af kasserede lagener, alle fik de et engelsk, militært look med skulderstropper, men de var praktiske under mørklægningen, hvis man ville ses. Jeg gik altid i en sort kappe. Mange landbrug kastede sig over hør dyrkning.

Hørskætterier blev indrettet, og lagener, dynebetræk m.m. af hør dukkede op i butikkerne. Silkestrømper blev masket op og stoppet i det uendelige, men de mere forfængelige piger fandt på en løsning, når alt håb var ude, nemlig ved med tusch at tegne en streg på de nøgne ben, der hvor strømpeømmen skulle have været.

Men en så simpel ting som vat var en mangelvare, hvilket fik særlig betydning for småbørn og syge.

Intet sukker – intet slik = arbejdsløse tandlæger

Rationeringen af sukker fik uventede følger. Syltetøj blev råsyltet – sodavand ændredes – men slik skulle man have. Begreber som neger-snus dukkede op. Det var affald fra fremstillingen af vaffler o.l. som blev fejlet op – tilsat lidt farvestoffer og salmiak. En form for erstatning af lakrids.

Marcipan var knuste kastanjer, som dog lige havde ligget i sprit for at fjerne den bitre smag.

Følgerne blev sunde tænder og at overvægtige danskere blev en sjældenhed i gadebilledet.

Maksimaltøj blev fremstillet af krasuld og cellulosestoffer, altså planter. Der blev vævet tøj – klæde af brændenælde, og jeg blev den ulykkelige ejer af et nyt sæt tøj. Min habit udmærkede sig ved, at alle anstrengelser for at have blot synlige pressefolder var forgæves.

Nat efter nat lagde man bukserne under lagenet for blot efter minutters brug at kunne konstatere, at de igen hang om benene som en gammel sæk.

I regnvejr blev det helt galt, når dette «maksimaltøj» blev vådt, voksede det uhæmmet, så man trådte i buksebenene, og hænderne forsvandt i ærmerne. Jakkereverser krøllede som et par lammeører.

Tysklandsarbejdere

Den autoriserede hjemmeside burde indbefatte danske arbejdere andetsteds (Norge og senere fæstningsbyggeriet i Danmark) har ikke korrekte tal for det reelle omfang og beskriver ikke danske myndigheders ihærdige bestræbelser på at sende arbejdsløse til Tyskland som bombemål.

Hvorfor ikke?

Da man ikke har beskrevet dette, sidder man tilbage med det indtryk, at hjemmesidens forfattere i lighed med historikere fra DNH konsekvent undlader at fremstille samarbejdspolitikernes handlinger, der direkte øgede den tyske krigsmaskines effektivitet og dermed bidrog indirekte ganske vist til undertrykkelsen af Danmarks og Europas folkeslag og til en udskydelse af naziregimets fald, som kun med besvær kan gøres op i døde, lemlæstede og lidelser.

Efter min vurdering har Danmarks ungdom krav på en redelig og sandfærdig fremstilling af virkelighedens Danmark, og ikke en gentagelse af historikeres prostitution, hvor de kun fremstiller samarbejdspolitikken i et positivt lys.

Derfor finder jeg det nødvendigt at supplere med oplysninger, der også har stået til rådighed for de sandhedshungrende autoriserede historikere.

Tysklandsarbejdere belyst ved fagforeningsfolk

forliget på Sandkroen

Uddrag fra Carl Madsens: Når bladene falder, side 87.

«Lauritz Hansen, formand for De samvirkende Fagforbund, repræsentant for Socialdemokratiet indgår flg. aftale på Sandkroen i efteråret 1940 med den tyske besættelsesmagt.

Socialdemokratiet vil kunne godkendes som det eneste tilladte parti i Gau (Amt ÅS) Danmark efter visse ansigtsløftninger.

Til gengæld vil tyskerne skåne ledende socialdemokrater og partiets formue. Carl Madsen gør dog opmærksom på, at han endnu ikke kan dokumentere denne påstand. Et indirekte indicium er ledende socialdemokraters iver for at indynde sig og dermed sikre sig en ministertaburet».

Indberetning fra gesandt i det tyske udenrigsministerium

D. 26. oktober 1942:

Den tyske gesandt Luther, indberetter til von Ribbentrop *citat*: ....«fagforeningernes leder Lauritz Hansen har overfor Meisner (attaché ved gesandtskabet i København) erklæret sig villig til at indtræde i et midlertidigt ministerium som socialminister for at neutralisere de 514.000 arbejdere, der er organiseret i fagforeningerne. Han er villig til at fjerne de marxistiske elementer fra fagforeningernes ledelse for at give dem et rent fagligt præg.

Socialdemokratiet vil kunne godkendes som det eneste tilladte parti i Gau Danmark efter visse ansigtsløftninger. Til gengæld vil tyskerne skåne ledende socialdemokrater og partiets formue». *Citat slut.*

CM vurderer, at Lauritz Hansen har forhandlet på andres vegne. CM forsøger også på god advokatvis at dokumentere sine hypoteser med henvisning til udtalelser fra Stauning selv.

Lys over en anden fagforeningsmand - arbejdsminister Tysklandsarbejdere for kul og koks

Vi må slå fast: Vore social- og arbejdsministre havde erfaring fra deres mangeårige virke i det socialdemokratiske arbejderparti og i de faglige organisationer. De har derfor på alle måder haft en førstehåndsviden om tyske arbejderes kår.

De har været vidende om, at de tyske fagforeninger blev forbudt ved Hitlers magtovertagelse, at tyske fagforeningsrepræsentanter var blevet forfulgt – tortureret – spærret inde i tugthuse – kz-lejre og myrdet. Forhold, der gjaldt på det danske arbejdsmarked med hensyn til forhandlings- og strejkeret, var en saga blot i Det tredje Rige.

Konklusionen må da være, at de forråbte de medlemmer, der havde valgt dem til at varetage deres interesser, og at de begik landsforræderi.

Var Danmark neutralt?

Trods deres viden brugte de både gulerod og pisk, som var en ren dansk samarbejdspolitisk opfindelse. Danske fagforeningsfolk vidste, at arbejdere ikke havde nogen rettigheder i NaziTyskland.

Fagforeninger var forbudte. Tyskerne svindlede med kontrakterne. Arbejdere, der havde afleveret deres pas til den tyske arbejdsgiver, blev forhindret i at rejse hjem til aftalt tid. Mange blev dræbt under luftangreb.

Hvorfor? For at skaffe kul? Til hvem? Kullene gik til værnemagere.

Min tolkning af tegningen:

Fagforeningspamperen, arbejds- og socialministeren meler sin egen kage med et hyklerisk, udtryk.

From ser han da ud.

Måske beder han til Vorherre eller måske beder han for, at de danske arbejdere ikke skal lide samme skæbne som den ene million tyskere, der havnede i dødslejrene eller blev henrettet.

Gulerod

Tager du arbejde i Tyskland fritages du for fagforeningskontingent, og du får skattelettelse.

Pisk

Nægter du at tage det arbejde, vi anviser dig i Tyskland, fratager vi dig arbejdsløshedsunderstøttelse og sociale ydelser til familien.

I Folketinget debatteredes et lovforslag fra partiet Venstre gående ud på at indføre en lov, således at man ikke blot fratog en nægter arbejdsløshedsunderstøttelse og socialhjælp, men at man ville genindføre fattighjælp, hvilket som konsekvens ville få, at nægteren mistede sine borgerlige rettigheder, har uden tvivl påvirket mange.

Jeg kan trods ihærdig søgen ikke finde noget, der vidner om trusler mod politikeren. Kan du? Alt, hvad jeg kan finde som tegn i sol og måne er, at de har gjort deres yderste, uden at blive bedt om det og uden at blive truet, for at tjene nazisterne, fordi de var overbevist om en hurtig tysk sejr;

Øjenvidner beretter, at man på fagforenings og socialkontorer kunne blive udsat for embedsmænd, der udlagde samarbejdspolitikken intentioner på deres måde ved i strid med gældende lov at nægte udbetaling til den arbejdsløse.

En handling vi også finder, da familier til internerede eller illegale kommunister beder om socialhjælp.

Hvorfor var det dog så vigtigt at få disse kul? Hvem fik gavn af dem? Ikke arbejdsmand Pedersen. Kullene blev først og fremmest brugt til at holde de hjul i gang, der rullede for den tyske krigsindustri.

En undersøgelse af rationeringerne af elektricitet vil helt klart vidne om, de særlige begunstigelser, der tilfaldt værnemagerfabrikkerne. Brændsels- og elrationeringerne blev fordelt efter en nøje vurdering af virksomhedens betydning for eksporten – oversat:

Kullenes betydning for den tyske krigsmaskine

Kommentar:

Dette er blot et af de mange vidnesbyrd om en indsats til gavn for den tyske krigsmaskine. Havde tyskerne så megen indsigt, så de kunne have fundet på disse finurligheder?

Hvis de har fået hjælp, hvem har så hjulpet dem?

Hvorfor gjorde politikerne det? Kan man sige, at politikerne meledede deres egen kage? Klassekamp? I dag siger man, at tyskerne truede dem.

Fik de en pistol i nakken?

Foreligger der overhovedet dokumentation for tyske trusler?

Jeg kan ikke finde dem. Kan du?

Samarbejdets betydning for den tyske krigsmaskine

Måned for måned blev afgivet en omfattende rapport til de øverste tyske myndigheder.

Lad de to følgende uddrag antyde omfang og hvorledes tyskerne i mindste detalje overvågede og udnyttede alt, der kunne anvendes af dem i krigsøjemed.

Var Danmark en suveræn stat? Var Danmark neutralt?

Kan vi finde nogen form for dokumentation for, at disse bureaukrater, skrankepaver og pampere har gjort blot det ringeste forsøg på at forsinke eller forhindre afsendelsen af de tusinder af arbejdere?

Har de spurgt i deres bagland, fagforeningerne?

Har de spurgt danske arbejdere? Hvad vil I?

Fryse eller knokle jeres røv i laser for den nazistiske krigsmaskine?

Måske kan det opfattes som en formildende omstændighed, at en aktiv samarbejdspolitik forhandlede med nazisterne om danske arbejderes beskæftigelse, således at de ikke blev sat til arbejde i kulminerne, men blot blev bombemål i Bremen, Kiel og Hamborg.

Afskrift: Uddrag: Oversat:

«Abteilung Wehrwirtschaft im Rü Stab Dänemark

Kopenhagen den **21.9.43**

GR.Ia Az. 66d 1 Nr. 2680/43g Geheim!

5) Arbejdsindsats Antallet af arbejdsløse var i slutningen af august 19.605, fordelt på 12.497 mænd og 7.108 kvinder.

En stigning på 2.225. Det samlede antal danske arbejdere indsat i Norge er 10.543, forøget i august med 146.

Ved nybygninger indenfor Luftwaffe er 5.291, for fæstningspionerer stab 31 og O.T. (Organisation Todt ÅS) 8.740 og ved Struer 4.598 arbejdere g 222 funktionærer indsat, der er således indsat 18.851 arbejdere med fæstningsbyggeri i Jylland.

Til Tyskland blev 1.314 arbejdere overført i august».

Und noch ein

«Geheim: Kopenhagen, den **23.12.1943**

5) Arbejdsindsats

Antallet af arbejdsløse var den **26.11.43** 35.117, fordelt på 32.557 mænd og 2.560 kvinder. En stigning på fra forrige måned på 6.218. For fæstningsbyggeri er i Jylland indsat: For OT fæstningspionerstab 28 tyske og 74 danske firmaer med i alt 10.383 arbejdere. For særligt byggeri for Luftwaffe i Struer 9 tyske og 27 danske firmaer med 4.256 arbejdere. ialt 14.639. For Neubauamt) 7.135 danske arbejdere» *afskrift slut.*

Rüstungsbau oplyser for Jyllands vedkommende i alt 21.774 arbejdere.

Rüstungsbau's dokumenter er i Rigsarkivet tilgængelige for alle, også hjemmesidens historikere. Historiske eksperter med 5 millioner kroner i ryggen er således i strid med historiske kendsgerninger.

Forklar mig, hvilke motiver og hvilket formål, de kan have til denne fovanskning. Resultaterne afhænger af den anvendte metode.

Man kunne eksempelvis anføre det samlede antal fra **1940 til 1945** eller år for år.

Sidstnævnte metode ville da antyde en sammenhæng mellem tyskernes krigslykke – luftbombardementernes effektivitet og holdningsændringer blandt arbejdere og bureaukrater.

Senere beskriver jeg arbejdernes holdninger til sabotagen og giver et eksempel på arbejderes forsøg på at modarbejde, ja ligefrem hindre os i at udføre sabotageaktioner, endog i en sådan grad, at det blev nødvendigt for mig at affyre varselsskud. Angsten for at blive arbejdsløs og dermed blive sendt til Tyskland var fremherskende, derfor var nogle arbejderes holdning til sabotagen negativ langt ind i 1944

En dag siger min far til mor

«Else, har du hørt om Erik Niensens kone»?

*«Du ved, jeg arbejdede sammen med Erik på B & W, ikke»? «Joh»!
«Postbudet kom i dag og afleverede en pakke til hende. Hun siger til ham, «det må være forkert, jeg venter ingen pakke. Hvad kan det dog være»? «Vil De kvittere her»? spørger postbudet. «Har De ikke fået nogen besked om Deres mand»?*

«Nej»! «Nå, jamen det er jo ikke så godt, fordi det er Deres mand, der ligger i papkassen».

Manden var dræbt under et flyangreb, og det var altså måden, man kvitterede for hans indsats for Danmark und das Vaterland.

Men det var jo også en sølle arbejder.

Glorificering af samarbejdspolitikken.

Her er nogle af samarbejdspolitikernes argumenter for at søge sig frifundet for landsforræderi-

1. Man var tvunget til det.

Findes der blot en samarbejdspolitiker der kan påvise, at han er blevet tvunget, dvs. haft en pistol i nakken? Mindst to dokumenter bevidner forhandlinger mellem ledende socialdemokrater og tyskerne, som lovede at skåne socialdemokratiske formuer, ejendomme og socialdemokraters liv. Hvad ydede socialdemokraterne til gengæld?

2. Man gjorde det for at skåne sine landsmænd.

Hvem skånedes man ikke?

En ugift tysklandsarbejder kunne sende 250 kr. hjem pr. måned. En gift 500- kr.. Pengene blev udbetalt via Nationalbankens Clearingkonto og beløb sig til i alt 250 mil. kroner, som blev betalt af danske skatteborgere. Skånedes man dem?

Samarbejdspolitikernes straffemetoder med pisk, ændredes senere under departementchefstyret ved, at man udbetalte normal arbejdsløshedsunderstøttelse.

Læs om kommunisterne i Horserød og om tyske flygtninge. Skånedes man dem?

3. Man ville bevare Danmarks suverænitet.

Udtalelse fremsat i Danmarks Radio i 2002 af «fremragende» godkendt historisk ekspert.

4. Man ville undgå det værst tænkelige.

Kommentar:

Man har dog glemt at beskrive, hvad det værst tænkelige var. Metoden var at komme tyskerne i forkøbet ved at tilbyde sig med forslag og foranstaltninger, der kunne afbøde virkningerne af senere tyske krav.

Her er et af mange eksempler. Hans Kirchhoff skriver i:

Samarbejde og modstand – En politisk historie: side 2001.

Afskrift:

«I departementchefstyrets spæde begyndelse overvejede embedsmænd at lade de danske jøder internere i en lejr for at hindre, at de blev interneret af tyskerne.

Set i bakspejlet, kan denne emsighed kun betegnes som det rene og skære vanvid, eller at man var totalt blottet for en forståelse af nazisters barbari. Krigens udvikling forhindrede denne plans udførelse.

Forsøg alligevel at vurdere samarbejdets vanvid, når du betragter jødeforfølgelsernes forløb i 1943.

Er der også her tale om aktiv samarbejdspolitik?

Eller fortielse af en periode, hvor gode danske demokratiske værdier blev solgt for håbet om en ministertaburet og nogle fede ben?